

บทความวิจัย

เรื่อง เทศกาลซูซ็อก : วันเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวเกาหลี

โดย

นางสาวพจนารถ เนียมยิ้ม

รหัสนักศึกษา 05530792

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชาลณรงค์ บุญหนุน

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

บทความวิจัย

ชื่อบทความวิจัย	เทศกาลชูช็อก : วันเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวเกาหลี		
ผู้วิจัย	นางสาวพนารถ เนียมยิ้ม	รหัสนักศึกษา	05530792
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน		
สาขาวิจัย	สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์		
ปีการศึกษา	2556		

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “เทศกาลชูช็อก : วันเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวเกาหลี” มีวัตถุประสงค์ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของเทศกาลชูช็อก และแนวความคิด ความเชื่อสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเทศกาลนี้ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลชูช็อก และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของการเทศกาลดังกล่าว

การศึกษาพบว่าเทศกาลชูช็อกเกิดจากการที่ชาวเกาหลีได้รับอิทธิพลจากแนวคิดแบบขงจื้อจากประเทศจีนที่เน้นการเคารพผู้สูงอาวุโส รู้จักกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ เน้นเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว และเรื่องระเบียบแบบแผนจารีตต่าง ๆ ผสมเข้ากับความเชื่อดั้งเดิมของเกาหลีคือ วิญญาณนิยม ทำให้เกิดพิธีการเซ่นไหว้ขึ้น ในเทศกาลชูช็อกนั้น การเซ่นไหว้บรรพบุรุษทำเพื่อขอพรให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ให้อภัยปกป้องดูแลลูกหลานจากอันตรายต่าง ๆ และขอให้ผลผลิตทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งแสดงความเคารพและระลึกถึงบรรพบุรุษของตนเอง เทศกาลชูช็อกยังเป็นโอกาสดีที่คนในครอบครัวจะมารวมตัวกัน พุดคุย และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในครอบครัวอีกด้วย ทำให้เทศกาลนี้มีความสำคัญกับชาวเกาหลีเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ

เกาหลี, เทศกาลชูช็อก, ลัทธิขงจื้อ, พิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศเกาหลีในช่วงราชวงศ์โชซอนขึ้นครองราชย์ ได้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน โดยการส่งบรรณาการให้กับราชวงศ์หมิง ทำให้ข้าราชการโชซอนหันมานิยมแนวคิดแบบขงจื้อ และยังมีการนำธรรมเนียมปฏิบัติแบบขงจื้อมาใช้ในชีวิตประจำวัน การที่เกาหลีรับเอาแนวคิดแบบขงจื้อเข้ามาจากจีน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างขึ้นในสังคม ยกตัวอย่างเช่น มีการหันมาประกอบพิธีเช่นไหว้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษรวมทั้งพิธีอื่น ๆ ตามอย่างธรรมเนียมปฏิบัติในลัทธิขงจื้อ (มัลลิกา พงศ์ปริดา 2549 : 30-31) นอกจากนี้ชาวเกาหลีก็เชื่อว่าเมื่อบุคคลหนึ่งสิ้นชีวิตลง วิญญาณผู้ที่เสียชีวิตจะวนเวียนอยู่รอบ ๆ ตัวของลูกหลาน จึงจำเป็นต้องมีการเซ่นไหว้ให้บรรพบุรุษพอใจ และคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลานสืบไป ทำให้มีการเซ่นไหว้ในวันสำคัญ ๆ เช่น วันปีใหม่ (ชอลลัล) เทศกาลชูช็อก และวันครบรอบวันเสียชีวิตของบรรพบุรุษเหล่านั้น (คู่มือท่องเที่ยวเกาหลี : 12)

เทศกาลชูช็อก หรือ ฮันกาวิ (Hangawi) เป็นเทศกาลในช่วงฤดูกลางเก็บเกี่ยวพืชผลที่สำคัญของประเทศเกาหลี ตรงกับวันที่ 15 เดือน 8 ตามปฏิทินทางจันทรคติ ถือเป็นวันหยุดราชการ 3 วัน ในช่วงเทศกาลชูช็อกสมาชิกในครอบครัวจะนิยมกลับบ้านเกิด เพื่อใช้เวลาอยู่กับครอบครัว และไปไหว้ขอคุณเทพเจ้าหรือไหว้บรรพบุรุษ (ซูพินิจ เกษมณี 2546: 162) โดยเทศกาลชูช็อกจะเป็นการไหว้แบบซารเยในตอนเช้าและไปไหว้ที่หลุมศพ หรือห้องมโยในตอนสาย (สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์ 2534 : 118-119)

เทศกาลชูช็อกเป็นเทศกาลประจำปีที่ชาวเกาหลีให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากในอดีตสังคมเกาหลีเป็นสังคมเกษตรจึงให้ความสำคัญในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ของพืชผลทางการเกษตร และความเชื่อตามแบบขงจื้อ เรื่องการเคารพผู้ใหญ่ และระเบียบแบบแผน จารีตพิธีกรรมต่าง ๆ การเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวเกาหลีในวันชูช็อกมีทั้งความเชื่อที่ว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะคอยปกป้องดูแลลูกหลานของตนแล้วยังเป็นขอขอบคุณบรรพบุรุษหรือเทพเจ้าที่ช่วยให้ผลผลิตทางการเกษตรของตนได้ผลดีอีกด้วย ในเทศกาลชูช็อกนอกจากการเซ่นไหว้บรรพบุรุษแล้วยังมีกิจกรรม การละเล่นต่าง ๆ มากมาย เช่น ระบายคังกังซุลแดมวยปล้ำ รวมถึงอาหารประจำเทศกาลที่น่าสนใจอีกด้วย และที่สำคัญในช่วงเทศกาลชูช็อกเป็นช่วงเวลาที่ครอบครัวจะได้มาอยู่พร้อมหน้าพบปะพูดคุย ซึ่งช่วยให้ความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีกด้วย

จากที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับ “เทศกาลชูช็อก : วันเช่นไหว้บรรพบุรุษของชาวเกาหลี” เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของอิทธิพลที่มีต่อความคิดความเชื่อ ความสำคัญของเทศกาลชูช็อกและกิจกรรมต่าง ๆ ในเทศกาลชูช็อกที่มีต่อชาวเกาหลี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของเทศกาลชูช็อกที่มีต่อชาวเกาหลี
2. เพื่อศึกษาแนวความคิด ความเชื่อสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเทศกาลชูช็อก

3. วิธีการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและกิจกรรมในเทศกาลชูช็อก
2. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาลชูช็อก ในเอกสารภาษาไทย รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาลชูช็อก
4. เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

ผลการวิจัย

1. เทศกาลชูช็อก

เทศกาลชูช็อก หรือ ฮันกาวิ (Hangawi) เป็นเทศกาลในช่วงฤดูกลางเก็บเกี่ยวพืชผลที่สำคัญของประเทศเกาหลี ตรงกับวันที่ 15 เดือน 8 ตามปฏิทินทางจันทรคติ ถือเป็นวันหยุดราชการ 3 วัน ในช่วงเทศกาลชูช็อกสมาชิกในครอบครัวจะนิยมกลับบ้านเกิด เพื่อใช้เวลาอยู่กับครอบครัว และไปประกอบพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ (ซูพินิจ เกษมณี 2546: 162)

1.1 กิจกรรมในเทศกาล

การทำพิธีเช่นไหว้สักการะวิญญาณบรรพบุรุษ เกิดจากการที่ชาวเกาหลียึดมั่นในประเพณีการเคารพบูชา นับถือและให้เกียรติผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้อาวุโสกว่า ชาวเกาหลีมีการประกอบพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เช่น ในเทศกาลชูช็อก หรือในวันครอบครัววันเสียชีวิตของบุคคลนั้น

การทำพิธีเซ่นไหว้สักการะวิญญาณบรรพบุรุษนี้มี 2 แบบ คือ การเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่บ้านเรียกว่า ซารเย และเซซา (จะทำในวันคล้ายวันเสียชีวิตของบรรพบุรุษท่านนั้น) และพิธีเซ่นไหว้ที่หลุมฝังศพ เรียกว่า ซ็องมโย (สมปราชญ์ อัมมะพันซ์ 2534 : 118-119)

ในเทศกาลชูช็อกจะเป็นการไหว้แบบซารเยในตอนเช้า โดยมีผลไม้ตามฤดูกาลที่เก็บใหม่ ซงพ็อน ซุปเผือก และอาหารอื่น ๆ เมื่อทำพิธีเซ่นไหว้เสร็จ จะนำอาหารมาแจกจ่ายให้คนในครอบครัว หรือแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน และหลังจากทำพิธีซารเยเสร็จก็จะเดินทางไปทำความสะอาดที่หลุมฝังศพของบรรพบุรุษที่เรียกว่า“พอลโซ” เนื่องจากหลุมฝังศพของบรรพบุรุษชาวเกาหลีจะตั้งตามหลักดวงชัย ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และภูเขาเป็นส่วนใหญ่ มักจะอยู่ในที่ห่างไกลจากตัวบ้านของลูกหลาน เมื่อเวลาผ่านไปก็จะมีหญ้าขึ้นรก ทำให้ต้องมีการทำความสะอาด ตัดหญ้าบริเวณรอบ ๆ หลุม เพื่อสะดวกต่อการทำพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษในแต่ละปีนั่นเอง ชาวเกาหลีถือว่า“พอลโซ” เป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับอีกอย่างหนึ่งด้วย หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม นอกจากจะถือว่าอกตัญญูแล้ว ยังแสดงถึงว่าหลุมนั้นไม่มีเจ้าของ และกลายเป็นเรื่องที่น่าขบขันแก่ผู้พบเห็นอีกด้วย (추석에 하는 일, 2552) หลังจากนั้นก็ทำพิธีไหว้ที่เรียกว่า ซ็องมโยซึ่งถ้าทำในวันปีใหม่ ก็จะหมายถึงการไปทักทาย หรือกล่าวสวัสดิ์ปีใหม่แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ แต่การทำซ็องมโยในเทศกาลชูช็อก หมายถึงการนำผลไม้ที่ให้ผลผลิตตามฤดูกาล และธัญญาหารไปมอบให้แก่บรรพบุรุษนั่นเอง

ในอดีตยังมีการละเล่นต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลชูช็อกอย่างมากมายกตัวอย่างเช่น ระบุว่า "คังกังซุลแร" คัง แปลว่า การหมุนรอบ กัง แปลว่า การลุกขึ้น และ ซุลแร แปลว่า การเต้น ซึ่งก็คือการเต้นแบบพื้นเมืองโดยผู้หญิงชาวเกาหลีจะแต่งชุดฮันบกแล้วมาร้องเพลง โดยเนื้อเพลงจะมีคำว่า คังกังซุลแร อยู่ในเนื้อเพลง และมีการร้องรับร้องตอบกันระหว่างผู้ละเล่น และจับมือกันเต้นหมุนรอบ ๆ เป็นวงกลมในวันพระจันทร์เต็มดวง

ระบำคังกังซุลแร

(ที่มา : http://www.mest.kr/sub_read.html?uid=4658§ion=)

ซีริม หรือมวยปล้ำเป็นการละเล่นของพวกผู้ชาย จะมีสองฝั่ง ผูกผ้าคนละสี และเล่นมวยปล้ำกัน โดยจับผ้าที่ผูกขาและเอวของฝ่ายตรงข้าม ที่มีชื่อเรียกว่า “ซัทปา” (씨, 2013) เป็นมวยปล้ำที่เล่นกันบนพื้นทรายและมีขอบสนามกัน โดยในอดีตนั้นผู้ที่ชนะจะได้รับวัวตัวผู้เป็นของรางวัลอีกด้วยปัจจุบันยังมีการแสดงมวยปล้ำแบบเกาหลีให้ชมในวันสำคัญต่าง ๆ รวมถึงมีการแข่งขันเป็นกีฬาประเภทหนึ่งของเกาหลีอีกด้วย

มวยปล้ำของชาวเกาหลี

(ที่มา : <http://blog.daum.net/greatsangju/1721>)

소먹이놀이 (โซมือกกี โนรี) โซ แปลว่า วัว มือกกี แปลว่า ให้อาหาร โนรี แปลว่า การเล่น ซึ่งหมายถึง การเล่นป้อนอาหารวัว การละเล่นนี้จะแบ่งผู้ชายเป็นฝั่งละ 2 คน คนหน้าจะถือไม้ที่ทำเป็นเขาและหัววัว คนข้างหลังจะเอาเชือกฟางมาทำเป็นหาง และเอาเสื่อฟางข้าวคลุมเป็นตัว พร้อมกับแสดงท่าทางเป็นวัว รวมถึงมีการเล่นเครื่องดนตรีประกอบ เพื่อเพิ่มความสุขสนานแก่ผู้ชมอีกด้วย การละเล่นของแต่ละภูมิภาคอาจจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งการละเล่นนี้เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวัวที่มีต่อสังคมเกษตรกรรมของชาวเกาหลี และเพื่อขอให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตในฤดูเก็บเกี่ยวนั่นเอง (추석에행하던소먹이놀이,2011)

การละเล่นโซมือกกีโนรี

(ที่มา : http://grnews.yangju.go.kr/admin/multizine/nview.action?uccno=20130118170131992&skno=2&mzcode=0&mzdate=2013/01/25&homelink=http://grnews.yangju.go.kr/mzin/20130125/mzfile_20130125153527.html)

줄다리기 (จุลทารีกิ) หรือชักเย่อ มีการแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย เมื่อแบ่งพวกได้แล้วก็แบ่งแดน เมื่อเริ่มเล่นต่างฝ่ายต่างต้องพยายามดึงเชือกฟางเส้นเล็ก ๆ ที่แยงออกมาจากเชือกฟางขนาดใหญ่ให้ฝ่ายตรงข้ามหลุดเข้ามาในแดนตน ฝ่ายใดหลุดล้าถือเป็นฝ่ายแพ้การเล่นชักเย่อนั้น เป็นการละเล่นที่สนุกสนาน และแสดงให้เห็นถึงความสามัคคี

ข อ ง
ซึ่กเย่อ
ใน วัน
แ ล ะ
จ อ ด”
เดี อ น

คน ใน ชุมชน
มี การ เล่น ที่
“แท โพลี ม”
ใน วัน “ตัน โอ
หรือ วัน ที่ 5
5 อีก ด้วย

(추석에하는일, 2009)

จุดทวารีกิ

(ที่มา : http://article.joins.com/news/article/article.asp?total_id=7709192&ctg=1200)

การละเล่นเหล่านี้มีขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ แตกต่างกันไป ทั้งลักษณะวิธีการเล่น หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ทางด้านคุณค่า หรือความหมายนั้นคล้ายกัน โดยมีการแสดงให้ประชาชนทั่วไปได้เห็นชมและร่วมสนุกตามสถานที่จัดงานเทศกาลใหญ่ ๆ เพื่อได้ร่วมกันอนุรักษ์การละเล่นเหล่านี้ไว้ให้คงอยู่ต่อไป

1.2 อาหารประจำเทศกาลชูช็อก

อก มีการ
บรรพบุรุษ
อาหาร
อาหารที่
เทศกาลนี้

เทศกาลชูซี่
จัดโต๊ะเพื่อเช่นไหว้
ซึ่งบนโต๊ะนั้นจะมี
มากมายตั้งอยู่ โดย
เป็นตัวแทนของ
คือขนมขงพ็อน เป็น

ขนมแป้งต็อกที่ปั้นให้เป็นรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว ด้านในใส่ไส้ถั่วเหลือง ถั่วแดงลูกพลับ และพุทรา ส่วนประกอบเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นพืชผลทางการเกษตรที่เพิ่งเก็บเกี่ยว ก่อนวันชูชอกหนึ่งวัน และทุกคนในครอบครัวจะมารวมตัวกันเพื่อช่วยกันทำขงพ็อน โดยเฉพาะพวกหญิงสาวจะตั้งใจทำขงพ็อนอย่างสวยงามกันเป็นพิเศษ เพราะมีความเชื่อกันว่า หากทำขงพ็อนออกมาได้สวยงามก็จะได้พบคู่รักที่ดี แต่หากทำขงพ็อนออกมาได้ไม่สวยก็จะได้คู่รักที่หน้าตาไม่ดึ้นเอง (대표적인 추석 음식, 2013) ปัจจุบันขงพ็อน มีรูปร่างแตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลายตามการปั้นของแต่ละคน ซึ่งแต่ละบ้านก็มักจะลงมือทำกันเองในครอบครัวมากกว่าที่จะไปหาซื้อตามร้านค้า

ขนมขงพ็อน

(ที่มา: http://recipe.azoomma.com/Board/iframe_contents.php?boardidx=9&listidx=112)

นอกจากนั้นก็มีโทรมกุก หรือซูปเผือก ที่มีการใส่เนื้อวัวและเผือกลงไปด้วยกัน เผือกมีฤทธิ์เป็นกลาง เป็นอาหารที่บำรุงสุขภาพ และให้พลังงานไปพร้อม ๆ กัน เหมาะสำหรับการช่วยด้านการย่อยอาหาร หรืออาการท้องผูก เพราะในช่วงเทศกาลเก็บเกี่ยวนั้น มีอาหารให้รับประทานเยอะจึงทำให้ต้องมีตัวช่วยในการย่อย นอกจากนี้ใน โชล และจังหวัดคยองกี ยังเชื่อว่าการกินซูปเผือกเป็นขอพรให้มีสุขภาพดี มีชีวิตที่ยั่งยืนนั่นเองอาหารทั้งหมดจะถูกจัดวางบนโต๊ะเช่นไห้วบรรพบุรุษโดยมีการเรียงลำดับเป็นชั้นเป็นแถว คือ แถวแรก(นับจากคนไหว้) จะเป็นผลไม้ โดยวางพุทรา เกาลัด ลูกแพร์ ลูกพลับ และขนมอื่น ๆ ไหว้ด้านข้าง แถวที่สอง และแถวสาม เป็นพวกก๊ับข้าว และแกง หรือซูป เช่น ซูปเผือก แถวที่สี่ เป็นอาหารประเภทเต้าหู้ ปลาแห้ง เนื้อหมูทอด เนื้อวัวทอด แถวห้า วางจานเปล่าไว้ซ้ายสุดและขวาสุด ซ้อนและตะเกียบไว้ตรงกลาง ด้านข้างเป็นขนมต็อก และป้ายชื่อของบรรพบุรุษ ส่วนด้านหน้าโต๊ะเช่นไห้วบูชาบรรพบุรุษ วางกระดาษรูป เพื่อสามารถนำรูปมาจุดเรียกดวงวิญญาณ และวางเหล้าโซจูและถ้วยเปล่าไว้ด้านข้าง (ปภัศรา เม็ดดี, 2555)

การจัดโต๊ะในพิธี

เช่นไหว้

(ที่มา :

<http://blog.naver.com/PostView.nhn?blogId=yestobi&logNo=90069198793&>

[widgetTypeCall=true\)](#)

อาหารบนโต๊ะ

ในพิธีเช่น

ไหว้

(ที่มา : <http://blog.daum.net/rkdaudtn80/43>)

การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในเทศกาลชูช็อก ไม่ว่าจะเป็นพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ การตัดหญ้าทำความสะอาดหลุมศพ รวมถึงการใช้ชีวิตประจำวัน นั้น มีพื้นฐานมาจากความเชื่อดั้งเดิมของชาวเกาหลีผสมผสานกับความเชื่อตามแนวคิดขงจื้อจากจีนที่เข้ามาในสมัยราชวงศ์โชซอนนั่นเอง

2. ความเชื่อสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเทศกาลชูช็อก

ความเชื่อสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเทศกาลชูช็อก แบ่งออกเป็น 2 ความเชื่อใหญ่ ๆ คือ

1. ความเชื่อดั้งเดิม ในอดีตชาวเกาหลีนั้นนับถือผี ทำให้มีการเช่นไหว้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการปฏิบัติให้ผีพอใจ และทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในชีวิต ชาวเกาหลีเชื่อว่าเมื่อบุคคลหนึ่งสิ้นชีวิตลงวิญญาณผู้ที่เสียชีวิตจะวนเวียนอยู่รอบ ๆ ตัวของลูกหลาน จึงจำเป็นต้องมีการเช่นไหว้ให้บรรพบุรุษพอใจ เพื่อให้บรรพบุรุษคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลานนั่นเอง (คู่มือท่องเที่ยวเกาหลี : 12)

2. ความเชื่อตามแนวคิดแบบขงจื้อของจีนที่เข้ามาในเกาหลี แนวคิดขงจื้อแพร่มายังเกาหลี 2 ระลอกใหญ่ ครั้งแรกเข้ามาในช่วงสมัยสามอาณาจักร ซึ่งเข้ามาพร้อมกับการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระสงฆ์ในพุทธศาสนา แต่ที่มีอิทธิพลต่อประเทศเกาหลีอย่างสูงสุดก็ได้แก่ลัทธิขงจื้อใหม่ที่แพร่เข้ามายังเกาหลีในสมัยโชซอน สืบเนื่องมาจากในช่วงราชวงศ์โชซอนขึ้นครองราชย์ ได้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน โดยการส่งบรรณาการให้กับราชวงศ์หมิง ทำให้ข้าราชการสำนักโชซอนหันมานิยมแนวคิดแบบขงจื้อ และยังมีการนำธรรมเนียมปฏิบัติแบบขงจื้อมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเผยแพร่ลง ไปจนถึงระดับรากหญ้าด้วย (มัลลิกา พงศ์ปริดา 2549 : 30-31)

ขงจื้อเป็นแนวคิดที่มีความเห็นชัดเจนว่า สาเหตุและปัจจัยทั้งหลายที่ทำให้สังคมหรือบ้านเมืองเกิดความวุ่นวายปั่นป่วนไร้ระเบียบ ล้วนเกิดจากน้ำมือมนุษย์ทั้งสิ้น และเงื่อนไขของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ เรื่องระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยกันเอง จึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์สำหรับใช้พิจารณาและจัดการกับระบบสัมพันธ์ดังกล่าว เกณฑ์ดังกล่าวก็คือ “หลี่” อันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติหรือจารีตพิธีกรรมที่จะต้องยอมรับ หรือกำหนดสำหรับยึดถือร่วมกันอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่จะตามมา ทั้งนี้จำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจคุณค่ามนุษย์

มโนทัศน์ที่เป็นหัวใจหลักของแนวคิดขงจื้อคือ “หลี่” กับ “เหริน” จึงเป็นหลักแห่ง “มนุษยสัมพันธ์ธรรม” ที่ตั้งไว้อย่างมั่นคงเป็นเอกลักษณ์ของขงจื้อนั่นเอง (ปกรณ์ ลิ้มปยุตต์ 2551: 136-137)

ขงจื้อเน้นเรื่องระเบียบแบบแผน จารีตพิธีกรรมต่าง ๆ เน้นเรื่องจริยธรรมทั้ง 5 อย่าง คือ มนุษยธรรม ความถูกต้อง จารีต ปัญญา สัจจะ และเน้นเรื่องชานกั๋ง หรือสายสัมพันธ์ทั้งสาม คือ เน้นความสำคัญของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง บิดากับบุตร และสามีกับภรรยา ซึ่งหลักชานกั๋ง ควบคู่กับจริยธรรมทั้งห้า รวมกันเรียกว่า “ชานกั๋งอู่ฉาง” อีกทั้งขงจื้อยังสอนในเรื่องการอุทิศตนเพื่อ ครอบครัว ความกตัญญูต่อบิดามารดาสำคัญกว่าความปรารถนาของตนเอง เรื่องครอบครัว ฝังลึกในใจของคนจีน ภาษาจีนเรียก “ประเทศ” ว่า เจียเซียง (หมู่ครอบครัว) จู่กั๋ว (บ้านเมืองของบรรพบุรุษ) หรือกั๋วเจีย (ครอบครัวที่รวมเป็นชาติ) ทุกคำล้วนเป็นรูปธรรมอันหนักแน่นเปี่ยมด้วยความรู้สึก สอดคล้องกับสัญชาตญาณของชาวจีน เพราะถูกหล่อหลอมให้คิดถึง “ครอบครัว” เสมอมา ขงจื้อสอนว่า “ความสงบสุขของบ้านเมืองเริ่มจากระเบียบในครัวเรือน” (ปรีดา ข้าวบ่อ 2553: 78-79)

ปรัชญาขงจื้อใหม่ เกิดขึ้นในประเทศจีนสมัยราชวงศ์ซ่งและราชวงศ์หมิง (คริสต์ศตวรรษที่ 9-15 โดยประมาณ) เกิดขึ้นจากการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของขบวนการฟื้นฟูปรัชญาขงจื้อขึ้นมาใหม่ หลังจากเสื่อมบทบาทในสังคมจีนอยู่นานหลายศตวรรษ นับแต่การล่มสลายของราชวงศ์ฮั่นเป็นต้นมา ปรัชญาขงจื้อใหม่ที่ได้รับการฟื้นฟูนี้เกิดจากการเอาภูมิปัญญาของปรัชญาเต๋าใหม่กับพุทธศาสนามาปรุงแต่งและเสริมจุดบกพร่อง กล่าวคือ เรื่องระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เป็นจุดสนใจหลักของปรัชญาขงจื้อก็ได้ปรับปรุงให้มีความเกี่ยวข้องกับจักรวาลหรือธรรมชาติด้วย ปรัชญาขงจื้อใหม่ถูกพัฒนาต่อจนเป็นระบบสมบูรณ์โดยจูซี ในสมัยซ่งใต้ จูซีได้สร้างทฤษฎีที่เป็นระบบขึ้นมาเพื่ออธิบายโยงโยม โนทัศน์สำคัญที่ตกเถียงกันอยู่ ได้แก่ กฎจักรวาล “หลี่” ธรรมชาติธาตุแท้ “ซิง” พลังปราณ “ชี่” และอุดรภาวะ “ไท่จี่” เป็นต้น ทั้งนี้ ด้วยการวางฐานคิดว่า “หลี่” คือ กฎสากลที่ทำให้ก่อกำเนิดสรรพสิ่งและปรากฏการณ์ และ “ชี่” เป็นรูปธรรมแห่งกฎเกณฑ์ที่สะท้อนผ่านสิ่งจำเพาะทั้งหลาย จากนั้นโยงเข้าไปห้ามมนุษย์ด้วยการอธิบายว่า “ซิง” เป็นกฎสากลที่กำหนดความเป็นมนุษย์ในตนเองเดียวกับ “หลี่” และ “ชี่” ด้วยเหตุนี้ การเข้าถึงสัจภาวะของจักรวาล

กับการบรรลุธรรมแห่งความเป็นมนุษย์จึงเป็นสาระเดียวกัน อิทธิพลของปรัชญาขงจื๊อใหม่ที่พัฒนาขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่งและราชวงศ์หมิงนี้ ส่งผลต่อวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้งและยาวนาน ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ก็คือ อรรถกถาที่จูซีได้แต่งขึ้นกำกับคัมภีร์ปรัชญาขงจื๊อทั้งหลาย ได้รับการกำหนดให้เป็นตำราหลักที่ใช้ในการสอบเข้ารับราชการ การอธิบายให้ความหมายต่าง ๆ ในคัมภีร์โบราณของจูซีกลายเป็นวิธีตีความที่เป็นมาตรฐานและยึดถือว่าถูกต้องจนกระทั่งยุคปัจจุบันชาวจีนยังคงเข้าใจปรัชญาขงจื๊อตามแนวการวินิจฉัยของจูซีอยู่ (ปกรณัม ลิมปยุสนรณ 2551 : 145-151)

ในประเทศเกาหลี ในช่วงราชวงศ์โชซอนขึ้นครองราชย์ ได้มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีน โดยการส่งบรรณาการให้กับราชวงศ์หมิง ทำให้ข้าราชการสำนักโชซอนหันมานิยมแนวคิดแบบขงจื๊อใหม่โดยก่อนหน้านี้อีกมีแนวคิดแบบเกาหลีดั้งเดิมคือ วิญญาณนิยม หรือการเชื่อเรื่องผี วิญญาณสิ่งเหนือธรรมชาติ ต้องมีการบูชา เช่นไหว้ให้ผีพอใจ เหมือนกับประเทศไทยที่ก็มีพิธีกรรมเช่นไหว้วิญญาณเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ความเชื่อของชาวบ้านบริเวณอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ที่ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติจากป่าเขา แม่น้ำลำธาร และผลผลิตทางการเกษตรในการดำรงชีวิต ทำให้มีการบูชา เช่นไหว้ผีต่าง ๆ ตามความเชื่อที่ว่า เป็นปฏิบัติเพื่อความพอใจของผี ซึ่งทำให้เกิดอุดมสมบูรณ์ของพืชผลทางการเกษตรกรรม เช่น พิธีบุญข้าวประดับดิน หรือวันห่อข้าวประดับดินในช่วงเดือนสิงหาคม เป็นต้น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2550) นอกจากนี้เกาหลียังมีความเชื่อเกี่ยวกับคนทรงหรือแม่หมอที่เรียกว่า “มูดัง” ด้วย โดยในอดีตนั้น “มูดัง” เป็นบุคคลที่สำคัญมาก เป็นผู้ประกอบพิธีต่าง ๆ แก่บ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองสงบร่มเย็น และมีสถานภาพทางสังคมสูง คอยทำนายเรื่องต่าง ๆ ให้แก่พระมหากษัตริย์หรือหัวหน้าเผ่าด้วย

การเข้ามาของขงจื๊อทำให้เกิดการผสมผสานความเชื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีประกอบพิธีขึ้นเพื่อเน้นให้เห็นชัดถึงการแสดงออกของความเชื่อของคนยกตัวอย่างเช่น การที่ชาวเกาหลีเชื่อเรื่องของวิญญาณ ภูตผี ว่าหากได้ปฏิบัติให้ผีพอใจ ตนเองก็จะอยู่เป็นสุขด้วย และการที่ขงจื๊อเน้นเรื่องระเบียบแบบแผน จารีตพิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการเช่นไหว้บรรพบุรุษขึ้นมา หรือเรื่องที่ทำให้ความสำคัญกับระบบความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวว่า หากครอบครัวมีความสามัคคีไม่แตกแยกก็ทำให้สังคมหรือประเทศชาติสงบสุข จึงมีการส่งเสริมการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครอบครัว เช่น การทำขนมกับคนในครอบครัวเพื่อนำไปใช้ในพิธีเช่นไหว้ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความสำคัญของเทศกาลชู้ช็อกที่มีต่อชาวเกาหลีพบว่าเทศกาลชู้ช็อกนั้นมีพิธีกรรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อเป็นการเน้นในเรื่องครอบครัวตามแนวคิดของขงจื้อ โดยในช่วงเทศกาลชู้ช็อกนั้นคนในครอบครัวจะมารวมตัวกัน เพราะในปัจจุบันครอบครัวชาวเกาหลีส่วนใหญ่มีกันอยู่เป็นครอบครัวเดี่ยว ไม่ได้เป็นครอบครัวใหญ่ การมีวันหยุดชานี้ก็ทำให้ลูกหลานได้มาพบปะญาติพี่น้องคนอื่น ๆ เพื่อพูดคุย และทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น ได้มาช่วยกันเตรียมอาหารเพื่อนำไปประกอบพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ โดยพิธีการเช่นไหว้บรรพบุรุษก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ทำให้เห็นถึงการแสดงออกของลูกหลานที่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ หรือเป็นการระลึกถึงคนในครอบครัวนั่นเองถึงแม้บรรพบุรุษเสียชีวิตแล้วแต่ชาวเกาหลียังคงปฏิบัติเสมือนท่านนั้นยังมีชีวิตอยู่ตามความเชื่อดั้งเดิม คือ ความเชื่อแบบวิญญาณนิยม เป็นความเชื่อในเรื่องภูตผี วิญญาณเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษยังคงวนเวียนอยู่ใกล้ ๆ ลูกหลาน เมื่อทำให้บรรพบุรุษพอใจบรรพบุรุษจะคอยคุ้มครองและให้พรแก่ลูกหลาน ทำให้ตนและครอบครัวก็จะมีชีวิตที่สุขสบายด้วย นอกจากนี้ยังมีความเชื่อตามลัทธิขงจื้อที่เน้นเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว การเคารพผู้ใหญ่ รู้จักกตัญญูรู้คุณ รวมถึงระเบียบแบบแผนจารีตต่าง ๆ ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษขึ้นนั่นเอง

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าไม่ว่าเวลาจะผ่านไปแค่ไหนแต่ชาวเกาหลียังคงนำหลักความเชื่อตามแนวคิดของลัทธิขงจื้อที่มีการแทรกซึมอยู่ในระบบการปกครอง การเมือง หรือการศึกษา ทำให้ขงจื้อเป็นพื้นฐานความเชื่อที่มั่นคงในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวเกาหลีไม่ว่าจะเป็นเรื่องมารยาทต่าง ๆ เช่น ต้องให้ผู้ใหญ่รับประทานอาหารก่อนหรือหลักการใช้พูดที่จะมีคำสุภาพไว้ใช้กับผู้อาวุโสหรือพิธีการเช่นไหว้บรรพบุรุษในวันสำคัญที่เชื่อว่าเมื่อปฏิบัติแบบนี้จะเป็นการแสดงความกตัญญูแต่ผู้มีพระคุณ และยังทำให้เกิดความสามัคคีในครอบครัวอีกด้วย โดยแนวคิดของขงจื้อที่สำคัญก็คือ แนวคิดที่ว่าหากภายในครอบครัวมีความสามัคคีกัน ก็จะทำให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุขไปด้วยนั่นเอง

บรรณานุกรม

หนังสือ

ชูพินิจ เกษมณี และคณะ. (2546). **สาระน่ารู้เกี่ยวกับเกาหลี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท
 แดของแพ็คกิ้งแอนด์พริ้นติ้ง จำกัด

ทองแถม นาถจำนง และ ปกรณ์ ลิมปนูสรณ์. (2551). **ธรรมะขงจื้อ สอนคนให้เป็นคน**. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์ไบบัว

ปรีดา ข้าวบ่อ. (2531) **การตาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่คำผาง

ปรีดา ข้าวบ่อ.(2553) **เผ่าต้นไม้ รอกระต่าย**. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตร

มัลลิกา พงศ์ปรีดา.(2549). **เกาหลี**. กรุงเทพฯ : หน้าต่างสู่โลกกว้างจำกัด

ศรีศักรวัลลิโภดม. (2550). **ผีกับพุทธ**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเล็ก-ประไพวิริยะพันธุ์

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. (2534). **ที่นี่...เกาหลีได้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติเกาหลี. **คู่มือท่องเที่ยวเกาหลี**.

อดิศักดิ์ จันทร์ดวง. (2550). **ใครๆก็ไปเที่ยวเกาหลี**. กรุงเทพฯ : บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด

สารนิพนธ์

ปภัศรา เมื่อดิ, **พิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษประเทศเกาหลี**.เอเชียศึกษา อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร, 2555

ฐานข้อมูลออนไลน์

กัณนิกา เหลาพรม. **ประโยชน์ของเผือก**. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก : http://healthhealthcare.blogspot.com/2013/02/blog-post_3181.html. (วันที่ค้นข้อมูล 4 มกราคม 2557).

สถาบันภาษา cyes. **วันหยุดและวันสำคัญของเกาหลี**. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก:<http://cyes-easykorean.com/korea/holiday/>. (วันที่ค้นข้อมูล 9 กันยายน 2556).

Leejihyun. **ซองพยอน [송편]**. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก :http://www.happytokorea.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1677:2012-02-13-06-57-50&catid=43:korean-food&Itemid=97. (วันที่ค้นข้อมูล 11 มกราคม 2557).

씨름. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก: <http://ko.wikipedia.org/wiki/씨름>. (วันที่ค้นข้อมูล 3 กุมภาพันธ์ 2557).

추석송편에대해. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก :<http://k.daum.net/qna/view.html?qid=5BoMa>. (วันที่ค้นข้อมูล 3 กุมภาพันธ์ 2557).

추석에하는일. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก: <http://k.daum.net/qna/view.html?qid=3w0Oc>. (วันที่ค้นข้อมูล 4 มกราคม 2557).

추석에행하던소먹이놀이. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก :<http://blog.naver.com/PostView.nhn?blogId=yonginmpark&logNo=10115024042>. (วันที่ค้นข้อมูล 4 มกราคม 2557).